

Yhdistyslaki muuttui 1.9.2010 – uudet säännökset etäosallistumisesta yhdistyksen jäsenten kokoukseen ja jäsenten yksimielisestä päätöksestä ilman kokousta, johdon tehtävistä ja tarkastuksesta

Johdannoksi lukuohje

Tässä oppaassa on yhteenveto 1.9.2010 voimaan tulleista yhdistyslain muutoksista ja niiden yksityiskohtaiset tulkintaohjeet, jotka perustuvat lainmuutosta koskevaan hallituksen lakiesitykseen (HE 267/2009) ja eduskunnan lakivaliokunnan mietintöön (YmVM 8/2010).

Hallituksen esitys ja eduskunnan lakivaliokunnan mietintö ovat saatavana eduskunnan internet-sivuilta (www.eduskunta.fi).

Lisäksi julkaisussa on yhdistyslain (503/1989) muuttuneet lainkohdat.

1. Etäosallistuminen yhdistyksen ja valtuutettujen kokoukseen	1
2. Yhdistyksen jäsenten yksimielinen päätös ilman kokousta	3
3. Yhdistyksen hallituksen tehtävien selventäminen	3
4. Yhdistyksen tarkastus	3
4.1. Velvollisuus valita tilintarkastaja tai toiminnantarkastaja	3
4.2. Toiminnantarkastajaan sovellettavat kelpoisuusvaatimukset	4
4.3. Toiminnantarkastuksen sisältö	5
4.4. Toiminnantarkastuskertomus	6
4.5 Toiminnantarkastajan vastuu	7
5. Valtiollisen yhdistyksen hallituksen jäseniä koskeva asuinpaikkavaatimus	7
6. Laki yhdistyslain muuttamisesta	7

1. Etäosallistuminen yhdistyksen ja valtuutettujen kokoukseen

Yhdistyksen jäsenten kokoukseen (esimerkiksi vuosikokous) voi etäosallistua myös tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, jos yhdistyksen säännöissä niin määrätään (17 §). Kokoukseen osallistuminen teknisen apuvälineen avulla on vain perinteisen kokousoosallistumisen vaihtoehto asioissa, joita koskevaa päätöstä varten on lain mukaan aina pidettävä myös perinteinen kokous (yhdistyslain 23 §: mm. hallituksen, tilintarkastajien ja toiminnantarkastajien valinta, tilinpäätöksen vahvistaminen ja vastuuvapaus, sääntöjen muuttaminen, yhdistyksen purkaminen). Edellä mainituissa asioissa on aina järjestettävä myös perinteinen kokous. Muissa asioissa etäosallistuminen voidaan määritellä ainoaksi päätöksentekotavaksi siten, että näissä asioissa ei järjestetä lainkaan perinteistä kokousta.

Etäosallistumisen salliminen ei estä fyysisessä kokouksessa käytävää keskustelua ja uusien ehdotusten tekemistä. Jos etä-äänen antanut tulee kokouspaikalle, hänellä on lähtökohtaisesti oikeus osallistua kokoukseen ja käyttää siellä äänioikeutta yhdistyslain yleisten periaatteiden mukaisesti.

Käytännössä etäosallistumisen salliva pieni yhdistys voi toteuttaa jäsenten kokouksen esimerkiksi siten, että kokouksen asialista, hallituksen päätösehdotukset ja yhdistyksen mahdollisesti saamat jäsenten vaihtoehtoiset ehdotukset ilmoitetaan jäsenille ennen kokousta ja jäsen voi ilmoittaa kantansa asioihin sähköpostilla (esim. vastaa kaikille –lähetysmuoto) ennen kokousta tai sen aikana tai tulla kokouksen puheenjohtajana toimivan luo muodolliseen

kokoukseen. Kokouksen puheenjohtaja voidaan määritellä esim. säännöissä tai edellisen kokouksen päätöksessä. Ennen kokousta äänensä antaneen on tällöin otettava huomioon, että kokouksen aikana voidaan tehdä uusia ja muutettuja ehdotuksia, jos jäsenten kesken ei ole sovittu, että kokouksessa pitäydytään ennen kokousta ilmoitettuun asialistaan ja päätösehdotuksiin.

Lain muutos ei vaikuta yhdistyksen hallituksen päätöksentekoon, koska hallituksen jäsenet ovat tähänkin asti voineet sopia, että hallituksen kokoukseen voi etäosallistua.

Etäosallistumisen käytön edellytyksenä on, että jäsenen osallistumisoikeus ja ääntenlaskennan oikeellisuus voidaan varmistaa perinteiseen kokoukseen verrattavalla tavalla. Yhdistyksen säännöissä ja päätöksillä voidaan määritellä edellytykset, joilla esimerkiksi etäosallistujat tunnustetaan, etä-äänien oikeellisuus varmistetaan, etä-äänien vaalisalaisuus ennen kokousta varmistetaan ja etä-äännet otetaan huomioon kokouksen päätöstä tehtäessä. Lakia ja sääntöjä täydentävät tarvittavia määräyksiä annetaan yhdistyksen äänestys- ja vaalijärjestyksessä.

Yhdistyksen on itse päätettävä, minkä tasoista varmennusta edellytetään etäosallistujan ja tämän kannanoton varmentamiseksi. Esimerkiksi pienessä harrasteyhdistyksessä etäosallistujan tunnistamiseksi voi riittää se, että kannanotto tulee yhdistykselle ilmoitetusta jäsenen sähköpostiosoitteesta tai että kannanotto sisältää yhdistyksen jäsenelle etukäteen annetun salasanan.

Osallistumisoikeus voi olla kokouksen aikana tai ennen kokousta. Jos yhdistyksen varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen, osallistumisoikeus voi kuitenkin olla vain kokouksen aikana. Valtiollisilla yhdistyksillä tarkoitetaan lähinnä poliittisia puolueita ja niiden jäsenjärjestöjä ja -yhdistyksiä.

Käytännössä etäosallistuminen voidaan toteuttaa ennen kokousta esimerkiksi kirjeitse, tekstiviestillä, sähköpostilla tai internetin kautta. Etäosallistuminen kokouksen aikana voidaan periaatteessa toteuttaa samoilla keinoilla sekä esimerkiksi puhelimitse tai videoyhteyden avulla. Etäosallistuminen kokouksen aikana voi edellyttää sellaista tekniikkaa, johon ainakaan pienillä yhdistyksillä ei vielä ole varaa tai saatavana olevan edullisen tekniikan hallitseminen voi olla vaikeata jäsenille.

Säännöissä voidaan rajoittaa etäosallistuminen vain tiettyihin kokouksessa käsiteltäviin asioihin kuten henkilövalintoihin. Säännöissä voidaan myös määritellä, millä keinoilla jäsen voi etäosallistua ja onko etäosallistumismahdollisuus vain kokouksen aikana tai ennen sitä tai kumpanakin aikana.

Yleensä suositeltavaa on, että säännöissä ei määritellä yksityiskohtaisesti teknisiä välineitä, joita osallistumiseen käytetään, koska tietoliikennetekniikka ja –palvelut kehittyvät niin nopeasti, että jokin nykyisin yleinen etäosallistumisväline voi poistua käytöstä jo muutaman vuoden kuluttua. Suositeltavaa on, että tarvittaessa yhdistyksen säännöistä käy ilmi, mikä yhdistyksen elin – hallitus tai yhdistyksen kokous – päättää seuraavissa yhdistyksen kokouksissa käytössä olevan etäosallistumisjärjestelyn yksityiskohdista.

Jäsenäänestys ja liittoäänestys. Yhdistyksen säännöissä voidaan määrätä teknisen apuvälineen käyttämisestä päätöksenteossa myös niissä tilanteissa, joissa nykyisin voidaan määrätä jäsenäänestyksestä erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse, sekä liittoäänestyksen toteuttamisesta teknisen apuvälineen avulla.

Valtuutettujen kokous. Samoilla edellytyksillä etäosallistuminen voidaan ottaa käyttöön myös valtuutettujen kokouksen osalta.

2. Yhdistyksen jäsenten yksimielinen päätös ilman kokousta

Yhdistyslakiin on lisätty selvyuden vuoksi nimenomainen säännös siitä, että yhdistyksen kaikkien jäsenten suostumuksella yhdistyksen kokoukselle kuuluva päätös voidaan tehdä ilman muodollista kokousta. Säännös vastaa aiempaa oikeustilaa, joka ei ilmennyt yhdistyslaista. Koska päätökseen vaaditaan koko jäsenkunnan yksimielisyys, päätöksentekotapaa voidaan käyttää vain pienissä yhdistyksissä. Jos yksikin jäsen kieltäytyy yksinkertaistetusta päätöksenteosta, asia on käsiteltävä kokouksessa. Uusi säännös vähentää tarpeettomien kokousten pitämistä silloin, kun yhdistyksen kaikki jäsenet ovat yksimielisiä.

Yksimielinen päätös on tehtävä kirjallisesti, päivättävä ja kunkin yhdistyksen jäsenen on allekirjoitettava se. Kirjalliseen päätökseen sovelletaan muuten, mitä yhdistyksen kokouksen pöytäkirjasta säädetään.

3. Yhdistyksen hallituksen tehtävien selventäminen

Yhdistyslakiin on lisätty selvyuden vuoksi nimenomaiset säännökset hallituksen tehtävistä kirjanpidon ja varainhoidon järjestämisen osalta: hallituksen on huolehdittava siitä, että yhdistyksen kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty. Säännös vastaa aiempaa oikeustilaa ja hyvää yhdistyskäytäntöä, mikä ei ilmennyt aiemmin yhdistyslaista.

Säännös selventää hallituksen jäsenten tehtäviä ja vastuuta, sen perusteella hallituksen jäsenen ja jäseneksi aikovan sekä yhdistyksen jäsenten ja sidosryhmien on helpompi selvittää hallituksen jäsenen tehtävät ja vastuu ilman yhdistysoikeuden asiantuntemusta.

4. Yhdistyksen tarkastus

4.1. Velvollisuus valita tilintarkastaja tai toiminnantarkastaja

KHT- ja HTM-tilintarkastajan käyttövelvollisuutta on laajennettu siten, että yhdistyksellä on oltava KHT- tai HTM-tilintarkastaja, jos yhdistys täyttää vähintään kaksi seuraavista kolmesta raja-arvosta: taseen loppusumma on yli 100 000 euroa (aiemmin 340 000 euroa), liikevaihto tai vastaava tuotto on yli 200 000 euroa (680 000 euroa) ja palveluksessa on keskimäärin enemmän kuin kolme henkilöä (yli 10 henkilöä). Yhdistyksen liikevaihtoon ei kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukaan lueta yhdistyksen saamia yleisavustuksia. Raja-arvojen ylittymistä laskettaessa ei oteta huomioon järjestömuotoisen yhdistyksen kohdalla jäsenyhdistysten tuottoja, tasetta eikä henkilöstöä.

Pienen yhdistyksen ei tarvitse valita tilintarkastuslaissa tarkoitettua auktorisoitua tilintarkastajaa. Pienellä yhdistyksellä tarkoitetaan yhdistystä, jossa täyttyy enintään yksi edellä mainituista raja-arvoista.

Tilintarkastajan kelpoisuudesta, valitsemisesta, tilintarkastuksen suorittamisesta ja tilintarkastuskertomuksen laatimisesta säädetään tilintarkastuslaissa (459/2007).

Jos yhdistyksellä ei ole tilintarkastajaa, sen on valittava toiminnantarkastaja, joka käytännössä vastaa aiempaa maallikkotilintarkastajaa. Yhdistysten toiminnantarkastus vastaa pääosin uudessa

asunto-osakeyhtiölaissa (1599/2009) säänneltyä toiminnantarkastusta. Asunto-osakeyhtiölaista poiketen yhdistyksen pitää aina valita toiminnantarkastaja, jos sillä ei ole tilintarkastajaa.

Ensi sijassa hallitus vastaa yhdistyksen hallinnon järjestämisestä siten, että yhdistys huolehtii lakisääteisistä ja sopimuksiin perustuvista velvoitteistaan. Toiminnantarkastajan ja tilintarkastajan tehtävänä on tarkastaa, miten yhdistyksessä on toimittu.

Uusia tilintarkastus- ja toiminnantarkastussäännöksiä sovelletaan 31.8.2010 jälkeen alkavalta tilikaudelta laadittavan tilinpäätöksen tarkastamiseen. Esimerkiksi, jos yhdistyksen tilikausi on kalenterivuosi, uusia vaatimuksia sovelletaan tilikauden 2011 tilinpäätöksen tarkastamiseen keväällä 2012.

Vanhan yhdistyksen ei tarvitse muuttaa sääntöjään toiminnantarkastajaan siirtymisen yhteydessä. Jos ennen 1.9.2010 yhdistyksen sääntöihin on otettu määräys ”tilintarkastajasta”, yhdistyksen kokous voi sääntöjä muuttamatta valita toiminnantarkastajan tai KHT- tai HTM-tilintarkastajan. Jos tällaisen yhdistyksen säännöissä määrätään kahdesta ”tilintarkastajasta”, yhdistys voi valita kaksi toiminnantarkastajaa tai KHT- tai HTM-tilintarkastajaa taikka yhden toiminnantarkastajan ja yhden KHT- tai HTM-tilintarkastajan. Jos yhdistys on tilintarkastuslain perusteella velvollinen valitsemaan KHT- tai HTM-tilintarkastajan ja vanhan yhdistyksen säännöissä määrätään kahdesta ”tilintarkastajasta”, toiseksi tarkastajaksi voidaan sääntöjä muuttamatta valita toiminnantarkastaja. Jos yhdistys on perustettu tai tilintarkastajaa koskeva sääntömääräys on otettu sääntöihin 31.8.2010 jälkeen, ”tilintarkastajalla” tarkoitetaan vain KHT- ja HTM-tilintarkastajia.

Sääntöihin ottamisen ajankohdalla tarkoitettaneen ajankohtaa, jolloin yhdistyksen säännöt sisältävät perustamisasiakirjat on laadittu tai ennestään olemassa olleen yhdistyksen sääntöjen muutoksesta on päätetty yhdistyksen tai valtuutettujen kokouksessa.

4.2. Toiminnantarkastajaan sovellettavat kelpoisuusvaatimukset

Käytännössä pienessä yhdistyksessä toiminnantarkastajaksi ainoana tarkastajana voidaan valita henkilö, jolla on riittävät valmiudet hoitaa hallituksen jäsenen tehtäviä. Jos pienen yhdistyksen tulot muodostuvat pääosin jäsenmaksuista ja muista jäseniltä kerättävistä maksuista ja yhdistyksellä ei ole päätoimista henkilökuntaa eikä merkittäviä toimitiloja eikä muuta merkittävää varallisuutta, toiminnantarkastajaksi voi yleensä ryhtyä henkilö, joka hoitaa oman taloutensa tavanomaisella tavalla ja joka on valmis käyttämään yhdistyksen tarkastukseen riittävästi aikaa. Tällainenkin yhdistys voi tietenkin sitoutua käyttämään ammattitaitoisempaa tarkastajaa esimerkiksi avustusten ehtojen perusteella.

Suuremmissa yhdistyksessä esimerkiksi arvonlisäverojen, työnantajamaksujen, palkkojen ja avustusten käytön tilityksen tarkastaminen edellyttää yleensä yksityistaloudesta poikkeavien sääntöjen tuntemista, mikä on syytä ottaa huomioon harkittaessa toiminnantarkastajan tehtävän vastaanottamista ja toiminnantarkastajaksi kouluttamista.

Toiminnantarkastajaa ja toiminnantarkastusta koskevat vaatimukset vastaavat aiempaa hyvää maallikkotilintarkastuskäytäntöä. Toiminnantarkastus eroaa tilintarkastuksesta erityisesti kahden seikan osalta. Toiminnantarkastajalta ei edellytetä tilintarkastajalta vaadittavia laskentatoimen ja tilintarkastuksen opintoja, kokemusta ja tilintarkastustutkintoa. Lisäksi toiminnantarkastuksen suorittamiseen ja toiminnantarkastajan lausuntoon ei sovelleta tilintarkastusta koskevia laajoja ja yksityiskohtaisia kansainvälisiä normistoja.

Uusissa säännöksissä on otettu huomioon se, että toiminnantarkastajaa valittaessa käytettävissä on usein vain sellaisia yhdistyksen hallintoon kuulumattomia jäseniä, jotka nauttivat yhdistyksen muiden jäsenten luottamusta, mutta joilla ei ole edes vanhan tilintarkastuslain vaatimusten mukaista laskentatoimen ja tilintarkastuksen osaamista.

4.3. Toiminnantarkastuksen sisältö

Toiminnantarkastajan tehtävänä on tarkastaa yhdistyksen talous ja hallinto siinä laajuudessa kuin se on tarpeen yhdistyksen koko ja toiminnan luonne huomioon ottaen. Toiminnantarkastus on laillisuustarkastusta eikä toiminnan tarkoituksenmukaisuuden tarkastusta tai arviointia. Toiminnantarkastajan olisi oltava riippumaton tarkastusta suorittaessaan.

Toiminnantarkastus on lähinnä yhdistyksen jäsenten tiedontarpeita varten ja yhdistys voi suurelta osin itse määrittää toiminnantarkastuksen yksityiskohtaisen sisällön toisin kuin lakisääteisen tilintarkastuksen sisällön. Tilintarkastuksen sisältö määritellään huomattavasti yksityiskohtaisemmin tilintarkastuslaissa ja hyvää tilintarkastustapaa koskevilla kansainvälisillä standardeilla.

Toiminnantarkastuksen tavoitteena on kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen osalta yleiskuvan saaminen siitä, vastaako tilinpäätös olennaisilta osin yhdistyksen toimintaa ja taloudellista asemaa. Hallinnon tarkastuksen tavoitteena on yleiskuva siitä, onko yhdistyksen johto ja hallinto järjestetty muissa vastaavissa yhdistyksissä tavanomaisella ja yhdistyksen kokouksen päätösten mukaisella tavalla, onko johto pannut täytäntöön yhdistyksen kokouksen päätökset, ovatko johdon ja hallinnon palkat, palkkiot ja muut taloudelliset etuudet yhdistyksen kokouksen linjausten mukaisia ja ettei yhdistyksen johto tai hallinto ole suosinut itseään, jotakin jäsentä tai sivullista.

Käytännössä toiminnantarkastukseen sisältyvä yhdistyksen talouden tarkastus on pienessä yhdistyksessä lähinnä tosite- ja asiakirjatarkastusta. Myös yhdistyksen omaa pääomaa ja sen mahdollisesti antamat vakuudet sisältyvät talouden tarkastukseen. Omalla pääomalla tarkoitetaan esimerkiksi edellisten tilikausien ylijäämää. Jäsenten kannalta on tärkeää, että yhdistyksen eri tilikausien toimintaa ja taloudellista asemaa koskevat tilinpäätös- ja toimintakertomustiedot ovat vertailukelpoisia. Myös tästä syystä toiminnantarkastuksessa tulee kiinnittää huomiota siihen, miten edellisten tilikausien ylijäämää on käytetty tai tappiota katettu. Suuressa osassa pieniä yhdistyksiä ei ole merkittävästi omaa pääomaa, velkaa eikä vakuuskelpoista omaisuutta.

Vastaavasti hallinnon tarkastus on pienessä yhdistyksessä lähinnä pöytäkirjojen ja yhdistyksen kirjeenvaihdon tarkastamista.

Sekä yhdistyksen hallinnon järjestämisessä että toiminnantarkastuksessa otetaan huomioon, että hallintoon ja tarkastukseen ei tarvitse panostaa yhdistyksen toimintaan ja talouteen nähden suhteettoman paljon pienessä yhdistyksessä, jolla on vähän tuloja, menoja, varoja ja palkattua henkilökuntaa. Kaikkein pienimmissä yhdistyksissä hallinnon asianmukaiseksi järjestämiseksi yleensä riittää, että nimetään laskutuksesta, laskujen maksamisesta, kirjanpidosta, kirjeenvaihdosta sekä hallituksen ja yhdistyksen kokousten pöytäkirjoista vastaava henkilö tai henkilöt.

Jos yhdistyksen toiminta on vähäistä laajempaa ja talous on vähäistä suurempi, tavanomaista on, että yhtäältä kirjanpidosta ja laskutuksesta ja toisaalta laskujen hyväksymisestä vastaavat eri

henkilöt. On myös tavallista ja hyväksyttävää, että suuremmankaan yhdistyksen toiminnantarkastuksessa ei joka vuosi paneuduta yksityiskohtaisesti kaikkiin hallituksen esityksen perusteluissa mainittuihin yhdistyksen hallintoon liittyviin tarkastuskohteisiin.

4.4. Toiminnantarkastuskertomus

Toiminnantarkastajan on annettava tarkastuksestaan kirjallinen toiminnantarkastuskertomus tilinpäätöksestä päättävälle yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukselle.

Tarkastuksen ja kertomuksen sisällön yksityiskohdat muotoutuvat yhdistyskäytännössä. Yhdistyksen säännöissä ja yhdistyksen kokouksen päätöksellä voidaan määrittää tarkemmin tarkastusta. Myös järjestöt ja yhdistyksille avustuksia myöntävät tahot voivat antaa toiminnantarkastusta koskevia ohjeita ja suosituksia, joissa vaatimukset voidaan sovittaa erilaisten yhdistysten tarpeisiin ja joiden perusteella yhdistykset, niiden jäsenet ja toiminnantarkastajat voivat etukäteen saada riittävän kuvan tarkastusta koskevista vaatimuksista.

Suotavaa on, että ohjeissa ja suosituksissa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon asunto-osakeyhtiöissä muodostuva hyvä toiminnantarkastuskäytäntö, jotta käytännöt kehittyvät mahdollisimman yhdenmukaisiksi. Tilintarkastaja ja toiminnantarkastaja antavat aina erilliset tarkastuskertomukset.

Jos tarkastuksessa on ilmennyt, että yhdistykselle on aiheutunut vahinkoa tai yhdistyslakia tai yhdistyksen sääntöjä on rikottu, siitä mainitaan tarkastuskertomuksessa. Yhdistyslailla tarkoitetaan myös muuta lakia, jonka soveltamisesta yhdistykseen säädetään yhdistyslaissa, kuten kirjanpitolakia (1336/1997). Vaatimus tarkastuksessa havaittujen olennaisten väärinkäytösten ja laiminlyöntien mainitsemisesta tarkastuskertomuksessa on tarpeen, koska yhdistyksen yksittäisellä jäsenellä ei ole yleensä mitään muuta keinoa saada tietoa tällaisesta menettelystä. Se on myös tarpeen julkisista varoista annettavien etujen myöntäjien, yhdistyksen velkojien ja sopimuskumppanien kannalta.

Käytännössä toiminnantarkastuskertomuksessa on mainittava kirjanpidon ja tilinpäätöksen osalta esimerkiksi siitä, että tarkastuksen perusteella kirjanpito tai tilinpäätös ei olennaisilta osin sisällä yhdistyksen tuottoja, kuluja, varoja ja velkoja. Jos yhdistyksen kuluksi on kirjattu esimerkiksi johdon tai henkilöstön henkilökohtaisia kuluja, tästä on mainittava toiminnantarkastuskertomuksessa. Jos yhdistyksen oman pääoman tai sen antamien vakuuksien osalta tarkastuksessa on havaittu olennaisia puutteita, kertomuksessa tulee mainita myös näistä puutteista. Kirjanpidon ja tilinpäätöksen yhteyden tarkastaminen on yhdistyksen jäsenten kannalta välttämätöntä, koska jäsenillä ei lähtökohtaisesti ole mitään muuta keinoa varmistua siitä, että tilinpäätös perustuu kirjanpitoon. Vaatimus on lievempi kuin aiemmin maallikkotilintarkastajiinkin sovellettu vanhan tilintarkastuslain vaatimus, jonka mukaan maallikkotilintarkastajankin piti lausua siitä, onko tilinpäätös tehty voimassa olevien säännösten mukaisesti ja antoiko se kirjanpitolaissa tarkoitettulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot yhdistyksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Uudesta asunto-osakeyhtiölaista poiketen kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä tarvitsee mainita yhdistyksen toiminnantarkastuskertomuksessa vain, jos tarkastuksessa havaitaan niitä koskevia olennaisia puutteita.

Käytännössä toiminnantarkastuskertomuksessa on mainittava lähinnä sellaisesta vahingosta, jonka korvaamisesta hallituksen jäsen tai yhdistyslain 39 §:ssä tarkoitettu toimihenkilö voi olla vastuussa, koska yhdistyksen kokous voi yleensä päättää korvauksen vaatimisesta oikeusteitse vain mainituilta

henkilöiltä. Yhdistyksen toiminnan lainmukaisuuden tarkastaminen ei lähtökohtaisesti koske toimintaa koskevan muun lain, viranomaisen määräysten ja päätösten ja sopimusten noudattamista. Kertomuksessa on kuitenkin mainittava myös sellainen tarkastuksessa havaittu olennainen vahinko, joka liittyy viimeksi mainittujen säännösten, määräysten, päätösten tai sopimusten rikkomiseen. Yhdistyslaki poikkeaa uudesta asunto-osakeyhtiölaista siten, että yhdistyksen toiminnantarkastajan ei tarvitse ottaa kantaa siihen, kuka on aiheuttanut vahingon ja täytyvätkö vahingonkorvauksen vaatimisen edellytykset.

4.5 Toiminnantarkastajan vastuu

Uudet säännökset toiminnantarkastuksen sisällöstä ja toiminnantarkastuskertomuksesta ovat huomattavasti vähäisemmät kuin aiemmin käytössä ollut maallikkotilintarkastusta koskevat vaatimukset, joista säädettiin vuoden 1994 tilintarkastuslain 19 §:ssä. Maallikkotilintarkastajaan sovelletusta aiemmasta laista poiketen toiminnantarkastajalta ei edellytetä lausuntoja, joiden antaminen vaatisi erityistä tietämystä yhdistyksen toiminnasta, kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta (vuoden 1994 tilintarkastuslain 19 §:n 1 momentin 1-3 kohta), yhdistyksen rahoituksesta ja toiminnasta (4 kohta) eikä vahingonkorvauslainsäädännöstä ja -käytännöstä (1 momentin 5 kohta ja 2 momentti).

Toiminnantarkastajan vahingonkorvausvastuu määräytyy vastaavien perusteiden mukaan kuin yhdistyksen hallituksen jäsenen ja tilintarkastajan vastuu. Käytännössä toiminnantarkastajan vastuu on lievempi kuin aiemman lain mukaisen maallikkotilintarkastajan vastuu, koska toiminnantarkastusta koskevat vaatimukset ovat lievemmät kuin aiempaa maallikkotilintarkastusta koskeneet vaatimukset.

5. Valtiollisen yhdistyksen hallituksen jäseniä koskeva asuinpaikkavaatimus

Aiemmasta laista poiketen rekisteröidyn puolueen jäsenjärjestön ja -yhdistyksen hallituksen jäseneksi voidaan valita henkilö, jonka pysyvä asuinpaikka on toisessa valtiossa. Aiemman lain mukaan tällaisen järjestön tai yhdistyksen hallituksen puheenjohtajalla on kuitenkin oltava asuinpaikka Suomessa, jollei Patentti- ja rekisterihallitus myönnä lupaa poiketa tästä. Sama koskee muun valtiollisiin asioihin vaikuttamaan pyrkivän yhdistyksen hallituksen jäsenten asuinpaikkaa. Puolueen hallituksen jäsenten asuinpaikkavaatimus säilyy ennallaan.

6. Laki yhdistyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yhdistyslain (503/1989) 8 §:n 5 ja 7 kohta, 17, 19 ja 22 §, 23 §:n 1 momentin johdantokappale ja 4 kohta, 24 §, 26 §:n 2 momentti, 27 §:n 1 momentin 2 kohta, 28 §, 29 §:n 4 momentti, 30 §, 31 §:n 2 momentti, 32 §:n 2 momentti, 35 ja 38 §, 39 §:n 1 momentti sekä 52 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 22 § laissa 1398/2009, 35 § osaksi laissa 894/2002 ja 38 § ja 39 §:n 1 momentti laissa 941/1994, sekä

lisätään lakiin uusi 38 a § seuraavasti:

8 §
Säännöt

Yhdistyksen säännöissä on mainittava:

5) yhdistyksen hallituksen jäsenten ja yhdistyksen tilintarkastajien sekä toiminnantarkastajien lukumäärä tai vähimmäis- ja enimmäismäärä sekä toimikausi;

7) milloin yhdistyksen hallitus ja tilintarkastajat sekä toiminnantarkastajat valitaan, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaudesta päätetään;

17 §

Jäsenten päätösvalta

Jäsenet käyttävät päätösvaltaansa yhdistyksen kokouksessa.

Säännöissä voidaan määrätä, että kokoukseen voidaan säännöissä mainituilla edellytyksillä osallistua myös postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla kokouksen aikana tai ennen kokousta. Tällöin osallistumisoikeus ja äänenlaskennan oikeellisuus on voitava selvittää tavallisessa yhdistyksen kokouksessa noudatettaviin menettelyihin verrattavalla tavalla. Jos yhdistyksen varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen, tällainen osallistumisoikeus voi olla vain kokouksen aikana.

Säännöissä voidaan määrätä, että jäsenet käyttävät säännöissä erikseen mainituissa asioissa päätösvaltaansa ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla. Määräys ei voi kuitenkaan koskea 23 §:n 1 momentissa mainittua asiaa.

Jäsenet voivat yksimielisinä päättää yhdistyksen kokoukselle kuuluvasta asiasta ilman kokousta. Päätös on tehtävä kirjallisesti, päivättävä ja kunkin yhdistyksen jäsenen on allekirjoitettava se. Kirjalliseen päätökseen sovelletaan muuten, mitä yhdistyksen kokouksen pöytäkirjasta säädetään.

19 §

Liittoäänestys

Päätösvaltaa voidaan säännöissä määrätä käytettäväksi liittoäänestyksessä sellaisessa yhdistyksessä, jonka jäsenenä sääntöjen mukaan on vain yhdistyksiä taikka yhdistyksiä ja yksityisiä henkilöitä. Säännöissä on mainittava, missä asioissa tai millä edellytyksillä päätösvaltaa käytetään liittoäänestyksessä. Liittoäänestys ei voi koskea 23 §:n 1 momentissa mainittua asiaa.

Liittoäänestys toimitetaan erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla.

22 §

Muun päätöksenteon järjestäminen

Jos säännöissä mainittu asia on yhdistyksessä päätettävä määrättyä aikana ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla eikä näin ole menetelty, on yhdistyksen jäsenellä oikeus kirjallisesti vaatia hallitukselta tällaisen päätöksenteon järjestämistä. Jollei hallitus vaatimuksesta huolimatta ole järjestänyt päätöksentekoa tai jollei vaatimusta ole voitu esittää hallitukselle, aluehallintoviraston tulee päätöksenteon järjestämistä vaatineen jäsenen hakemuksesta oikeuttaa hakija järjestämään äänestystilaisuus, postiäänestys tai äänestys teknisen apuvälineen avulla yhdistyksen kustannuksella taikka velvoittaa hallitus siihen sakon uhalla.

23 §

Kokouksessa päätettävät asiat

Yhdistyksen tai, jos säännöissä on niin määrätty, valtuutettujen kokouksessa on päätettävä:

4) hallituksen tai sen jäsenen taikka tilintarkastajan tai toiminnantarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta;

24 §

Kokouskutsu

Yhdistyksen kokous on kutsuttava koolle siten kuin säännöissä on määrätty. Kokouskutsussa on mainittava kokouksen aika ja paikka.

Jos kokoukseen voidaan osallistua myös postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, tästä on mainittava kokouskutsussa. Kokouskutsussa on lisäksi mainittava, jos kokoukseen postitse tai teknisen apuvälineen avulla osallistuvan jäsenen puhevallan käyttäminen on rajoitettua.

Päätöstä 23 §:ssä mainitussa ja muussa siihen verrattavassa asiassa ei kokouksessa saa tehdä, ellei asiaa ole mainittu kokouskutsussa.

26 §

Esteellisyys yhdistyksen kokouksessa

Hallituksen jäsen tai muu, jolle on uskottu yhdistyksen hallintoon kuuluva tehtävä, ei saa äänestää päätettäessä tilintarkastajan tai toiminnantarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta, tilinpäätöksen vahvistamisesta taikka vastuuvapauden myöntämisestä, kun asia koskee hallintoa, josta hän on vastuussa.

27 §

Päätöksentekojärjestys

Yhdistyksen päätökseksi tulee, jollei säännöissä ole toisin määrätty:

2) äänten mennessä tasan se mielipide, jota kokouksen puheenjohtaja ilmoittaa kannattavansa, tai, jos päätös tehdään ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, arvalla ratkaistava tulos; sekä

28 §

Vaalit

Kokouksessa toimitettavassa vaalissa noudatetaan enemmistövaalitapaa, jollei henkilövalinta tapahdu yksimielisesti tai jollei säännöissä ole toisin määrätty. Ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla toimitettavassa vaalissa noudatetaan suhteellista vaalitapaa, jollei säännöissä ole toisin määrätty. Kaikille päätösvallan käyttöön oikeutetuille on turvattava oikeus osallistua ehdokkaiden asettamiseen vaalia varten.

29 §

Vaalien toimittaminen

Suhteellinen vaali toimitetaan suljetuin lipuin taikka tietoliikenneyhteyttä tai muuta teknistä apuvälinettä käytettäessä vastaavalla teknisellä menetelmällä. Tasatulos vaalissa ratkaistaan arvalla.

30 §

Äänestys- ja vaalijärjestys

Jos yhdistyksen päätösvaltaa käytetään erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, yhdistyksen on hyväksyttävä tätä varten äänestys- ja vaalijärjestys, johon on otettava tarvittavat äänestystä ja vaalia koskevat tämän lain säännöksiä ja yhdistyksen sääntöjä täydentävät määräykset.

31 §

Pöytäkirjan laatiminen

Jos päätösvaltaa on käytetty ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, yhdistyksen hallituksen on huolehdittava siitä, että menettelystä päätöksenteossa, äänten laskennasta ja sen tuloksesta sekä tehdystä päätöksestä laaditaan päivätty ja hallituksen puheenjohtajan allekirjoittama pöytäkirja.

32 §

Päätöksen moitteenvarauisuus

Kanne on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä tai, jos päätös on tehty ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun päätöstä koskeva pöytäkirja on päivätty. Jollei kannetta nosteta määräajassa, päätöstä on pidettävä pätevänä.

35 §

Hallitus

Yhdistyksellä on oltava hallitus, johon kuuluu vähintään kolme jäsentä. Hallituksen on lain ja sääntöjen sekä yhdistyksen päätösten mukaan huolellisesti hoidettava yhdistyksen asioita. Hallituksen on huolehdittava siitä, että yhdistyksen kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty. Hallitus edustaa yhdistystä.

Hallituksella on oltava puheenjohtaja. Puheenjohtaja ei saa olla vajaavaltainen. Hallituksen muiden jäsenten on oltava 15 vuotta täyttäneitä. Konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä.

Hallituksen puheenjohtajalla on oltava asuinpaikka Suomessa, jollei Patentti- ja rekisterihallitus myönnä lupaa poiketa tästä.

38 §

Tilintarkastus

Yhdistyksen tilintarkastuksesta on voimassa, mitä tässä laissa ja tilintarkastuslaissa (459/2007) säädetään.

38 a §

Toiminnantarkastus

Yhdistyksellä on oltava toiminnantarkastaja, jos yhdistyksellä ei ole tilintarkastajaa. Jos valitaan vain yksi toiminnantarkastaja, on lisäksi valittava varatoiminnantarkastaja, johon sovelletaan, mitä toiminnantarkastajasta säädetään.

Toiminnantarkastajan on oltava luonnollinen henkilö. Toiminnantarkastajalla on oltava sellainen taloudellisten ja oikeudellisten asioiden tuntemus kuin yhdistyksen toimintaan nähden on tarpeen tehtävän hoitamiseksi. Toiminnantarkastajana ei voi olla vajaavaltainen taikka se, joka on konkurssissa tai jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu. Toiminnantarkastajan on oltava riippumaton tarkastusta suorittaessaan.

Jos toiminnantarkastajaa ei ole valittu tämän lain tai yhdistyksen sääntöjen mukaisesti, aluehallintovirasto määrää ilmoituksesta toiminnantarkastajan noudattaen vastaavasti, mitä tilintarkastuslain 9 §:n 3 ja 4 momentissa tilintarkastajan määräämisestä säädetään.

Toiminnantarkastajan on tarkastettava yhdistyksen talous ja hallinto yhdistyksen toiminnan edellyttämässä laajuudessa sekä annettava tarkastuksestaan kirjallinen toiminnantarkastuskertomus tilinpäätöksestä päättävälle yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukselle. Jos tarkastuksessa on

ilmennyt, että yhdistykselle on aiheutunut vahinkoa tai tätä lakia tai sääntöjä on rikottu, siitä on mainittava tarkastuskertomuksessa.

Yhdistyksen hallituksen velvollisuuteen avustaa toiminnantarkastajaa sekä toiminnantarkastajan läsnäoloon kokouksessa ja salassapitovelvollisuuteen sovelletaan, mitä tilintarkastuslain 18, 19 ja 26 §:ssä tilintarkastajan osalta säädetään.

39 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Hallituksen jäsen, yhdistyksen toimihenkilö ja toiminnantarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimessaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut yhdistykselle. Sama koskee tätä lakia tai yhdistyksen sääntöjä rikkomalla yhdistyksen jäsenelle tai muulle aiheutettua vahinkoa. Työntekijän asemassa olevan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään erikseen. Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään tilintarkastuslain 51 §:ssä.

52 §

Muutosilmoitus

Kun hallituksen puheenjohtajan tai nimenkirjoittajan vaihtuminen on merkitty rekisteriin, muutoksen on katsottava tulleen sivullisen tietoon paitsi, jos käy selville, ettei sivullinen ole muutoksesta tiennyt eikä ollut velvollinen tietämään. Ennen muutoksen merkitsemistä rekisteriin ei siihen voida vedota muuta kuin sitä vastaan, jolla näytetään olleen siitä tieto.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2010.

Tämän lain tilintarkastusta koskevia säännöksiä sovelletaan tämän lain voimaan tullessa tai sen jälkeen alkavan tilikauden tilintarkastukseen.

Tämän lain toiminnantarkastusta koskevia säännöksiä sovelletaan tämän lain voimaan tullessa tai sen jälkeen alkavan tilikauden tarkastukseen.

Jos yhdistyksellä ei ole lain perusteella velvollisuutta valita tilintarkastuslaissa tarkoitettua tilintarkastajaa, sääntöihin ennen tämän lain voimaantuloa otettujen tilintarkastajaa ja tilintarkastusta koskevien määräysten perusteella yhdistyksen on valittava toiminnantarkastaja tai tilintarkastuslaissa tarkoitettu tilintarkastaja ja tilintarkastusta koskevien sääntöjen määräysten katsotaan koskevan tilintarkastusta ja toiminnantarkastusta. Vastaavasti toiminnantarkastajan voi valita toiseksi tarkastajaksi yhdistys, joka on velvollinen valitsemaan tilintarkastajan ja jonka sääntöihin on otettu ennen tämän lain voimaantuloa määräys useammasta tilintarkastajasta.